

SANATSAL MESLEK TERCİHİNDE AİLE ATMOSFERİNİN ETKİSİ: HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ ANKARA DEVLET KONSERVATUARI BALE ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ

M. Demel ULUSOY

Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fak. Sosyoloji Böl.

ÖZET

Aile toplumsal sistem içinde aktif rol oynayacak olan bireye ihtiyaç duyduğu değerleri, hüneleri ve disiplinleri aktarmadan birinci derecede sorumlu olan sosyal kurumdur. Bireyin mesleki vaziyet alışması da bireye aile etkileşiminin bir parçasıdır. İş ve meslek ile ilgili imajların öncelikle aile atmosferi içinde şekillendiğini ifade eden empirik literatür anne babanın eğitimi, mesleği, geliri, yerleşim yeri, çocuk bakım teknikleri, eşler arası rol ve otorite paylaşımı gibi değişkenler ile mesleki tercihler arasında önemli korelasyonların bulunduğuna işaret etmektedirler. Bu çerçevede içinde araştırmamız balenilerinin aile atmosferini incelemiş ve ebeveynlerin kentli eğitimi yüksek, orta sınıfa mensup, eşitlikçi bir otorite ve rol dağılımı sergileyen, çocukların bireysel özelliklerine önem veren, destekleyen bir yapı sergilediklerini tespit etmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Aile, sınıf, otorite, rol, mesleki yönelim ve aile*

THE INFLUENCE OF THE FAMILY ATMOSPHERE ON THE CHOICE OF THE ARTISTIC OCCUPATION: THE BALLET STUDENTS OF HACETTEPE UNIVERSITY ANKARA STATE CONSERVATOIRE ABSTRACT

The family is a primary responsible social institution in transmitting the values, skills and disciplines to the individual who will play an active role in the social system. The individual's occupational orientations and attitudes are also the part of an individual family interaction.

The empirical literature shows that, there are important correlation between the variables like the parents level of education, occupations, their settlement, child care techniques, form of sharing the roles and authority with the occupational choices of an individual.

In this frame, this search studies on the family atmosphere of the ballerinas and finds out that the parents of them are coming from the urban, they are high

Sanatsal Meslek Tercihinde Aile Atmosferinin Etkisi

educated people, belonging to middle class, and have an egalitarian authority and role structure, they are giving attention to the individualistic features of their children and supporting them.

Key Words: Family, class, authority, role, occupational orientation and ballet

GİRİŞ :

Ailenin en önemli fonksiyonlarından biri, bireyin 'yaşamını idame ettirme' ve hayatta kalması için gerekli donanımı kazanması ve sağlamasıdır. Böylelikle aile uzmanlaşmanın ve iş-bölümünün arttığı, meslek tayfının genişlediği karmaşık bir toplumsal yapı içinde, toplumun kendi varlığını devam ettirmek için ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri üreten organize araçlarla ilişkiye girecek olan birey etkin bir tekno-yapıyı işletebilmesi için ihtiyaç duyduğu değerleri, hüneryleri ve disiplinleri aktarmadan birincil derecede sorumlu olan bir sosyal kurumdur.

Bu bağlamda mesleki sosyalizasyon ile ilgilenen sosyologların bir kısmının mesleki tercihleri etkileyen aile ortamının özelliklerini keşfetmek istedikleri görülmektedir. Bu amaçla farklı meslek kategorilerinin aile örüntülerini, atmosferini karşılaştırmaktadırlar.

Aile, çocuğun içinde yaşadığı fiziksel sosyal ve kültürel koşullardan sorumludur ve bireyin aile içindeki erken dönem deneyimleri onun kişiliğinin, ilgilerinin ve aktivitelerinin gelişmesinde kritik olan belirleyicilerdir. Bu bağlamda hem genetik belirleyiciler hem de bunların çevresel manipülasyon ile modifiye edildiği yollar çocuğun aileden aldığı miras olarak düşünülmektedir (Luckey, 1974:209).

İşte, mesleki vaziyet alış ve değerleri öğrenme de bireyin erken dönem deneyimlerinin bir parçasıdır (Rose, 1965; Taylor, 1968:456). Super (1963), Ginzberg (1951) ve Havighurts (1964) gibi pek çok bilim adamı 15 yaşına kadar olan dönemi yönelimlerin örgütlendiği, sevk ve idare edildiği, mesleğe hazırlık dönemi olarak kabul etmektedirler. Bu durum; erken yaş döneminde eğitim gerektiren mesleklerde ailelerin önemini daha da artırmaktadır.

İş ve meslek ile ilgili imajların öncelikle aile atmosferi içinde şekillendiğini ifade eden empirik literatürün pek çoğu anne babanın eğitimi, mesleği, geliri (özellikle babanın), yerleşim yeri, ailenin sınıfsal pozisyonu, ebeveynin çocuk bakımı teknikleri, eşler arası rol ve otorite paylaşımı gibi değişkenler ile mesleki tercihler arasında önemli korelasyonların bulunduğuna işaret etmektedirler.

Her aile birliğinin bir roller sistemi olduğunu ifade etmiştik. Dolayısıyla aile bireyleri arasında az-çok düzenlenmiş ilişkiler seti bulunduğunu söylemek de mümkündür. Kuşkusuz, bu rollerden en önemlisi çocuğun sosyalizasyonundan sorumlu olan ebeveynin annelik ve babalık rolüdür. İşte elde edilen veriler bu rollerin yapısı ve icraatı ile meslek kavramı arasında korelasyonların bulunduğunu göstermektedir.

Aileler, sosyalizasyon sürecinde çocuğu istendik davranışlara doğru kanallize ederken farkında olarak veya olmayarak çeşitli teknikler kullanırlar.

Öğrenme teknikleri ya cezalandırıcı ya da ödüllendiricidir. Aileler, öğrenmeyi sağlamak üzere bazen motive edici bazen de kısıtlayıcı ve cesaret kırıcı tedbirleri uygularlar. Bu tür tekniklerin kullanımı sık sık maddi olmayan unsurları da kapsamaktadır. Örneğin, ödüllendirme çocuğun istediği maddi bir şeyi ona vermek olabileceği gibi sıcak ve sevecen davranarak duygusal destek vermek şeklinde de olabilir.

Cezalandırma ise çocuğu maddi bir nesneden men etme şeklinde olabileceği gibi sevgiden mahrum bırakma, üzme, sıkıntı verme, men etme, ihtiyaçlarını karşılamama tarzında da olabilir.

Ödüllendirme veya cezalandırma tekniklerinin tercihi ise çocuklar üzerinde uygulanan otoritenin tipi ile yakından ilgilidir. Baumrind aile içindeki bireylerin uyguladıkları otorite tipi bağlamda, üç tür çocuk yetiştirme tarzı tanımlar (Cüceloğlu 1991:363):

1. Bilinçli Otorite
2. Baskıcı Otorite
3. Sınırsız Hoşgörü

1. Bilinçli otorite uygulayan ailelerde çocuğun aile içinde önemli bir insan olduğu kabul edilmiştir. Bunun sonucu olarak anne-baba çocuğa sevgi, ilgi ve onun gereksinimlerine duyarlılık gösterir. Ona duygusal destek verir. Ancak, çocuğun neyi yapabileceği ve neyi yapamayacağı açıkça belirtilir ve çocuk bu ilkelere uymazsa uygun bir biçimde cezalandırılır.

2. Baskıcı otorite uygulayan aileler, çocuktan yalnız itaat etmesini bekler. Kişisel özelliklerine dikkat etmez, kendine özgü bir dünya geliştirmesine izin vermez. Haşın ve sert bir disiplin uygular. Açıklayıcı ve ikna edici teknikleri genellikle kullanmaz. Emredicidir.

3. Sınırsız hoşgörülü ailelerde çocuğun her istediği yapılır. Hiçbir ceza uygulanmaz.

İşte araştırmalar, bu atmosferin mesleki yönelimleri etkilediği yönünde ipuçları vermektedir.

Meselenin diğer bir boyutu da otoritenin kim tarafından nasıl kullanıldığıdır. Otoritenin anne veya baba merkezli kullanımı ile ebeveynin arasında eşitlikçi olarak paylaşımı da çocuğun hem sosyal ve duygusal gelişimini hem de yönelimlerini farklı etkilemektedir. Mc Kinley ve Gilbert (1964:184) bu tür aile örüntülerinin mesleki tercihler üzerinde etkili olduğunu ileri sürmektedirler. Yazarlar meslekler tayfını teknik, bilimsel organizasyonel, genel kültürel, sanat ve eğlence olarak 5 ana temel kategoriye ayırarak şu örüntülerin varlığına işaret etmektedirler:

1. Ebeveynlerin çocuklarına duygusal destek verme rolünü eşit olarak paylaşımı, çocukların insan yönelimli ve 'ifade edici', anlatımcı (sanatsal mesleklere) mesleklere yönelmektedir. Ancak, erkek çocukların bu tür meslekleri tercihinde annelerinden ziyade babalarının duygusal destek verme kaynağını oluşturdukları saptanmıştır.

Annelerin duygusal destek kaynağı olduğu durumlarda, enstrümental anlatımcı düzlemdeki mesleklere doğru eğilimin arttığı bulunmuştur.

2. Yapılan araştırmalar ebeveynin otorite paylaşımı ile çocuğun mesleki yönelimleri arasında da bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Baba otoritesinin ağırlıklı olduğu aile atmosferlerinde teknik ve bilimsel mesleklerin tercihinin arttığı görülürken, anne otoritesinin hakim olduğu ebeveynlerin çocuklarının daha çok organizasyonel mesleklere yönelindikleri, otorite kullanımının eşit olarak paylaşıldığında ise sanatsal mesleklere olan eğilimde artış olduğu kaydedilmektedir.

Dolayısıyla, baba otoritesi azaldıkça, ifade edici, anlatımcı mesleklere yönelim artmaktadır.

3. Modern toplumda insan yönelimli (özgeci, girişimci, yaratıcı) sosyal ve kültürel ilişki ağırlıklı mesleklerin geleneksel olmayan bir yönelimleri olduğu söylenebilir. Bu tür yönelimler

Sanatsal Meslek Tercihinde Aile Atmosferinin Etkisi

rollerin az çok eşit olarak paylaşıldığı yani geleneksel olarak cinsiyete bağımlı atfedilmiş rollerin kabulünde esneklik olan ailelerde çok daha kolay kazanılabilir. Geleneksel aile yapısında ise çocuklar, mesleklerin geleneksel roller bağlamındaki değerlendirilmelerine göre yönlendirilir. Bu durumda, geleneksel aile yapısının tersi olmak üzere, baba otoritesinin daha az fakat duygusal desteğinin daha fazla olduğu durumlarda, sanatsal meslekler, insan -yönelimli ve ifade edici mesleklerin tercihinin arttığı görülmektedir.

4. Ayrıca, sosyalizasyon sürecinde uygulanan şiddet ile mesleki yönlendirme arasında da bir ilişki olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalarak sosyalleşen çocukların daha ziyade teknik mesleklerle yöneldikleri görülmektedir. Anne ve babanın şiddet eğilimli cezalandırıcı sosyalizasyonu, çocuğu korkutarak insanlardan uzaklaştırmakta ve nesnelere yöneltilmektedir. İkna edici, telafi edici veya geri verdirme ile mahrum bırakma tedbirlerinin, uygulanması durumunda ise yine insan yönelimli ve ifade edici sanatsal mesleklerin tercihinde artış kaydedilmektedir.

Yapılan araştırmalar ailelerin çocuk bakım tarzlarında, değer yönelimlerinin (mesleki değerler de dahil olmak üzere) aktarımı, eşler arası otorite ve rol dağılımı vb. gibi aile atmosferinde sosyal sınıf farklılıklarının olduğuna işaret etmektedirler.

Örneğin Kohn'a göre (1963:332) alt sınıfların çocuk bakım tarzlarının tutucu, geleneksel, baskıcı ve otoriter olduğuna dair geniş kanıtlar bulunmaktadır. Dolayısıyla alt sınıf ebeveynin fiziksel cezayı tercih ederken orta sınıf ebeveynin ikna ve telafi etme veya mahrum bırakma yöntemlerini tercih ettikleri gözlenmektedir.

Orta sınıf ebeveynler çocuğun iç dinamikleri, duyguları ve motivasyonları ile daha fazla ilgilenirken alt sınıf ebeveyn için esas olan kurallara uyumdur. Dolayısıyla, orta ve üst sınıf ebeveyn çocukların kendi kendilerini ifade etmelerini müsaade ederek onlara yeteneklerini ve kişiliklerini geliştirmeleri için cesaret ve destek verirlerken, alt sınıf çocukları bağımsızlık ve kendilerini ifade etmede cesaretlendirilmemektedirler (Coser, Rphae, Steffan, Mock, 1983:115).

Ayrıca, orta sınıf ailelerde anne ve babalık rolü keskin bir ayrılık göstermezken, alt sınıf ebeveynlerinde bu ayrım keskindir (Kohn, 1971:336).

Özetle eğitim, meslek ve gelir endeksli farklı yaşam koşulları farklı vaziyet alışlar yaratır ve farklı sosyal sınıf üyeleri farklı yaşam koşullarını tecrübe ederek, farklı yönelimlere, isteklere, umut ve korkulara sahip olurlar.

Dolayısıyla, ailenin sosyal sınıfı ile ilgili çocuğun eğitim planları, arzuları, performansları ve tercihleri arasında da paralellikler olduğuna dair geniş kanıtlar bulunmaktadır (Champell, 1971).

Orta sınıf meslekleri, tipik olarak alt sınıf mesleklerinden bazı noktalarda ayrılmaktadır.

1. Orta sınıfın meslek tayfının güvenliği, sabit geliri ve sosyal prestiji alt sınıftan daha yüksektir.

2. Orta sınıf meslekleri, insanlar arası, ilişki fikir ve sembollerin manipülasyonu ile daha fazla ilgili iken, alt sınıf meslekleri daha çok şeylerin manipülasyonu ile ilgilidir.

3. Orta sınıf mesleklerde 'kendi kendini yönetme' özelliği bulunurken, alt sınıf meslekler, 'standartlar' ve 'danışmanlık' altında yürütülür.

4. Orta sınıf meslekler bireysel olarak icra edilirken, alt sınıf meslekler genellikle kolektif olarak icra edilir (Kohn, 1971).

Bu bilgiler kapsamında, çalışmamız sanatsal meslekler kategorisi içinde yer alan balerinlerin aile atmosferini kendine problem edinmiştir.

Bilindiği gibi, sanatçılar sosyal eleştiri seviyesinde estetik düzlemdeki fikir adamlarıdır (Luci ay, 1974:483) ve soyut düşünebilen, inşai eylemlerde bulunabilen, spontane yaratıcılığa sahip, duyarlı, tepkili olmakla ancak uyumlu olmamakla karakterize olan kişilerdir. Daha çok kendilerini ifade etmeye hazırdırlar, kontrolleri azdır ve sanatsal ifade ile dolaylı olarak insanlarla ilişkiye girerler (Roe, 1965:238; Osipow, 1968:39).

Bu bilgilerden artistik mesleklerin temel özelliklerinin alt sınıfın sahip olduğu özelliklerle uyuşmadığı, daha çok orta sınıf gruplarının nitelikleri ile örtüştüğü söylenebilir. Alt sınıfın beslediği konformist değerler; -bağımlı kişilik, otoriteye ve kurallara uyumlu vaziyet alış vb.- yaratıcılık, girişkenlik ve otonomi isteyen işlere uygun değildir.

I. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi :

Araştırmanın amacı, sanatsal meslekler grubu içinde yer alan balerinlerin ebeveynlerinin eğitim ve meslek endeksli sınıfsal pozisyonlarına ve otorite, rol dağılımı ve çocuk bakımı teknikleri bağlamında aile içi atmosferlerine ilişkin durum tespiti yapabilmektir. Bu çalışma betimleyici bir çalışma olup, değişkenler arası ilişkileri saptamayı hedeflemektedir. Dolayısıyla, araştırma bulguları genellenemez ancak daha geniş çalışmalara ip uçları verebilir. Kısaca, bu çalışma bir ön çalışma mahiyetindedir.

Bu çerçevede araştırma evreni olarak küçük yaşta eğitim gerektiren dolayısıyla mesleğe yönelmede ailenin önemini açıkça ortaya koyabilecek balerinler ele alınmıştır. Araştırma örneklemini ise Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Bale Bölümü öğrencileridir.

Bilindiği gibi Ankara Devlet Konservatuvarında Bale Bölümü 1948 yılında açılmış olup, bugüne kadar Devlet Opera ve Balelerine sanatçı yetiştiren en önemli eğitim kuruluşlarından birisidir.

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Bale Bölümünde 1999-2000 öğretim yılı itibarıyla orta öğrenim ve lisans düzeyinde toplam 90 öğrencinin eğitim gördüğü saptanmıştır. Ancak, çalışmada öğrencilerin bir kısmının Ankara dışında görevli olmaları, bir kısmının da ceza veya hastalık nedeniyle okula gelememeleri yüzünden 75 öğrenciye ulaşılmıştır. Ne var ki, araştırma ebeveynin sosyo-ekonomik özellikleri ve özellikle otorite kullanımı ve rol dağılımları ve çocuk bakım tarzları gibi aile atmosferine odaklandığından boşanma veya ölüm nedeniyle anne-babası ayrı olan öğrenciler örneklem grubuna alınmamışlardır. Bu durumda örneklerimiz 62 öğrenci ile sınırlanmıştır (42 kız öğrenci, 20 erkek öğrenci).

Araştırmamızda saha ile ilgili veriler, konu kapsamı içinde yaptığımız genel bir literatür taraması sonucunda elde ettiğimiz bilgiler çerçevesinde oluşturulan soru kağıdı, dolaylı gözlem, bale bölümü öğrenci ve yetkilileri ile yapılan mülakat teknikleriyle toplanmıştır.

Anketler, bale bölümü öğrencilerinin ebeveynlerinin eğitim düzeyleri, meslekleri, yerleşim yerlerini, kullandıkları sosyalizasyon tekniklerini, aile içinde otorite ve rol dağılımlarını ortaya çıkarmak üzere 49 sorudan oluşmuştur. Bulgular, frekans tabloları ve çapraz tablolarla değerlendirilmiştir.

Araştırma hipotezleri şöyledir :

1. Balerinler kentli ailelerden gelmektedirler.
2. Anne ve babalarının eğitim düzeyi yüksektir.
3. Anne ve babalar orta-sınıf meslek gruplarına dahildirler.
4. Ebeveynlerinin çocuklarına duygusal destek verme rolü eşit olarak paylaşılmaktadır.
5. Erkek çocuklarında annelerden ziyade babalar duygusal destek vermektedir.
6. Ebeveynler arası otorite kullanımını eşit olarak paylaşılmaktadır.
7. Eşler arası rol dağılımı eşitlikçidir.
8. Ebeveynin çocuklarına uyguladığı teknikler şiddet ve baskı içermemekte, ikna edici, telafi edici ve geri verdirici niteliklerdir.

II. Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi

II.1. Tek Yüzlü Frekans Tabloları

II.1.1. Örneklem Demografik ve Ailelerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Araştırma örneklemini 1999-2000 yılında Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Bale bölümünde öğrenim gören 62 bale öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin % 67.7'si kız, % 32.3'ü erkektir. Örneklem yaş dağılımı şöyledir: % 32.3'ü (20 kişi) 11-13 yaş arası, % 30.7'si (19 kişi) 14-16 yaş arası ve % 37.1'i (23 kişi) ise 17-20 yaş arasıdır.

Öğrencilerin % 98.4'ü (61 kişi) il doğumludur. 1 kişi (% 1.6) yurt dışı doğumludur. Örneklemde ilçe ve köy doğumlu yoktur. Öğrencilerin ailelerinin tamamı ilde yaşamaktadır. Özetle araştırma örneklemini kapsamındaki öğrenciler kentli ailelerin çocuklarıdır.

Öğrencilerin ebeveynlerinin öğrenim düzeyi şöyle özetlenebilir: öğrencilerin annelerinin % 48.4'ü (30 kişi) üniversite, % 37.1'i (23 kişi) lise, % 8.1'i (5 kişi) ortaokul mezunu olup, % 1.6'sı (1 kişi) okur-yazar durumundadır. % 4.8'i ise (3 kişi) lisansüstü eğitim almıştır.

Öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi dağılımı incelendiğinde % 64.5'inin (40 kişi) üniversite mezunu, % 16.1'inin (10 kişi) lise mezunu, % 3.2'sinin (2 kişi) ortaokul mezunu olduğu, % 1.6'sının ise (1 kişi) okur-yazar olduğu görülmektedir. Lisansüstü eğitim yapan baba dağılımı ise % 14.5 (9 kişi)'tir.

Görüldüğü gibi Bale bölümü öğrencilerin annelerinin yarıya yakını babaların ise yarısından fazlası yüksek okul mezunudur. Lise ve ortaokul seviyesinde öğrenim gören anne sayısı baba sayısından fazla iken, üniversite ve üstü öğrenim gören babanın sayısı ise annenin sayısından fazladır. Yani, öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi daha yüksektir. Bu durum, Türkiye genelinde eğitimde fırsat eşitliğinin erkekler lehine işlemesinin bir fonksiyonudur. Ancak, yine de Bale bölümü öğrencilerinin anne ve babalarının eğitim düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Örneklemdeki öğrencilerin ana-babalarının mesleklerine ilişkin dağılım incelendiğinde ise şu sonuçlar elde edilmiştir:

Öğrenci annelerinin % 30.6'sı (19 kişi) çalışmamakta, % 69.4'ü (43 kişi) çalışmaktadır. Annelerin % 27.4'ü (17 kişi) ilmi ve teknik serbest mesleklerde, % 25.8 (16 kişi)'i idari personel ve benzeri mesleklerde, % 14.5'i (19 kişi) sanat, % 1.6 (1 kişi) ticaret ve satış ile ilgili mesleklerde çalışmaktadır. Şu anda aktif olarak çalışan anne oranı ise % 54.8'dir (34 kişi).

Babaların iş durumları incelendiğinde ise çalışmayan babaya rastlanmamıştır. Babalarında şu anda % 88.7'si (55 kişi) aktif olarak çalışmakta, % 11.3'nün ise (7 kişi) emekli konumunda olduğu tespit edilmiştir. Babaların % 59.7'si (37 kişi) ilmi ve teknik, serbest meslek, % 19.4'ü (12 kişi) sanatçı, % 11.3'ü (7 kişi) ticaret ve satış ile ilgili meslekler, % 6.5'i (4 kişi) idari personel ve benzeri, % 3.2'si (2 kişi) müteşebbis, direktör ve üst kademe meslek grubuna dahil oldukları görülmektedir.

Anne ve baba mesleklerinin dağılımı öğrencilerin büyük çoğunluğunun orta halli ailelerden geldiklerini gösterdiği söylenebilir.

Nitekim, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri hakkında kendi fikirleri sorulduğunda da, çok büyük bir kısmı (% 93.5) ailelerin orta halli olduğunu ifade etmişler, ancak % 6.5'i (4 kişi) zengin sayıldıklarını söylemişlerdir.

Bu durumu teyit eden bir başka gösterge de ailenin oturdukları semttir.

Ailelerin % 66.1'i (41 kişi) ev sahibi, % 33.9'u (21 kişi) kiracıdır. Oturdukları semt itibarıyla dağılımları ise şöyledir: Ailelerin % 35.5'i (22 kişi) Bahçelievler, Emek, Beşevler, % 24.2'si (15 kişi) G.O.P./Çankaya, % 21.0'i (13 kişi) Demetevler, Batıkent, Yenimahalle, % 8.1'i (5 kişi) Ümitköy, Çayyolu, O.D.T.Ü., % 4.8'i (3 kişi) Kızılay, Kurtuluş, Sıhhiye, Cebeci, % 1.6'sı Aydınlıkevler (1 kişi), % 1.6'sı (1 kişi) Çiğdem Mahallesi ve % 3.2'si (2 kişi) Ankara dışında başka bir şehirde oldukları tespit edilmiştir. Bu bölgeler D.I.E. verilerine göre Ankara ili kapsamında genellikle yine orta halli ailelerin oturdukları semtlerdir.

Ailelerin % 47'sinin (29 kişi) yazlık evi, % 84'ünün (52 kişi) arabası, % 58'inin (36 kişi) bilgisayar, % 24'ünün (15 kişi) faksı ve % 64.5'inin (40 kişi) mikro dalga fırını olduğu tespit edilmiştir. Bu veriler de alt sınıf ailelerin sosyo-ekonomik özelliklerinin işaretleri değildir.

II.1.2. Öğrenci Ailelerinin Sanatsal Tüketimleri

Öğrenci ailelerinin sanatla ilgileri bağlamında sorulan soruların sonuçları şöyle özetlenebilir: Ailelerin % 53.2'sinde (33 öğrenci ailesinde) sanatla uğraşan aile bireyi bulunmaktadır. Toplam örneklem içinde sanatla profesyonel anlamda uğraşan aile bireyine sahip öğrencilerin oranı % 43.5'dir (27 kişi). Öğrencilerin % 9.7'sinde ise (6 kişi) ailelerinde amatör düzeyde ilgilenen aile bireyleri bulunmaktadır.

Toplam örneklem içinde % 19.4'ünün (12 kişi) ailelerinde birden fazla kişi (anne, baba ve çocuklar), % 19.4'ünün ailesinde amca, teyze, hala, dayı veya kuzenler, % 8.1'ininde annesi (5 kişi), % 4.8'ininde babası (3 kişi), % 1.7'nin (1 kişi) ailesinde ise kardeşi sanatla uğraşmaktadır.

Anne ve babaların % 95.2'si (59 kişi) sanat aktivitelerini takip etmektedirler. Ebeveynlerin % 53.2'si (33 kişi) Bale ve Opera, % 33.9'u (21 kişi) bütün güzel sanatlar aktivitelerine % 4.8'i (3 kişi) tiyatro aktivitelerine, % 3.2'si (2 kişi) ise plastik sanatlar sergisine düzenli olarak katıldıkları görülmektedir. Ailenin % 41.9'u (26 kişi) 15 günde bir, % 30.6'sı (19 kişi) ayda bir, % 9.7'si (6 kişi) haftada bir, % 12.9'u (8 kişi) ise yılda bir kaç kez popüler olan sanat aktivitelerine gitmektedirler. Örneklem grubundaki ailelerin % 4.8'i ise hiçbir aktiviteye katılmamaktadırlar.

Ebeveynlerin % 90.3'ü (56 kişi) çocuklarını da bu aktivitelere götürmektedirler. Ayrıca, ai-

Sanatsal Meslek Tercihinde Aile Atmosferinin Etkisi

lelerin % 87.7'sinin (55 kişi) çocuklarını konservatuvar öncesinde sanat kurslarına gönderdikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin % 85.5'i (53 kişi) bale dersi, % 3.2'si (2 kişi) müzik dersi almıştır.

Ailenin % 51.6'sı (32 kişi) çocuklarını sanat kurslarına gönderme nedeni, çocuğun yeteneklerini tespit edebilmek ve eğer özel bir yeteneğe sahip ise bu yönde mesleki eğitim almasını sağlamaktır. Ailelerin % 37.1'i (23 kişi) ise, çocuklarını, boş zamanlarında yeteneklerini ve ilgi alanlarını geliştirmek amacıyla sanat kurslarına göndermişler ancak kurs hocalarının aileyi uyarmasıyla ve yönlendirmesiyle çocuklarının bu tür bir mesleki eğitim almalarını sağlamışlardır.

II.1.3. Aile İçinde Otorite Kullanımı, Paylaşımı ve Çocuk Yetiştirme Tarzı

Örneklem grubunda öğrencilerin % 56.5'i (35 kişi) anne, baba ve kardeşleriyle, % 40.3'ü (25 kişi) anne ve babasıyla, % 3.2'si ise (2 kişi) anne, baba, kardeşler ve aile büyükleriyle yaşamaktadırlar. Dolayısıyla ailelerin büyük bir çoğunluğunun çekirdek aile olduğu söylenebilir.

Örneklem grubundaki öğrencilerin ebeveynlerinin % 83.9'unun (52 kişi) önemli kararları birlikte, % 11.3'ünün ise genellikle annelerinin, % 4.8'i ise babalarının aldığı görülmektedir.

Ev işleri ile ilgili sorumluluk paylaşımı incelendiğinde ise ebeveynlerin % 46.8'inin (29 kişi) ev işlerini ortaklaşa, % 40.3'ünde (15 kişi) sadece annelerin ve % 12.9'unda ise (8 kişi) yardımcı elemanların yaptığı tespit edilmiştir. Bu bilgiler bize, ailelerin yaklaşık % 60'ünün eşler arası geleneksel rol dağılımını göstermediğini söylemektedir.

Aynı şekilde çocuklar ile ilgili karar almada da öğrencilerin % 72.9'unun (45 kişi) anne ve babalarının birlikte karar aldıkları, % 16.1'nin (10 kişi) annelerinin, % 11.3'ünün (7 kişi) ise babaların son sözü söyledikleri gözlenmektedir. Disiplinin kim tarafından uygulandığı ise meselenin bir başka önemli değişkenidir.

Ebeveynlerin % 40.3'ü (25 kişi) birlikte, % 33.9'un da (21 kişi) anneler, % 25.8'inde ise (16 kişi) babalar disiplin uygulamaktadırlar.

Bu çerçevede birinci grubu ebeveynlerin büyük bir çoğunluğunun eşitlikçi bir ilişki içinde olan aileler, ikinci grubu ise annelerin daha baskın olduğu aileler oluşturmaktadır.

Ebeveynler arasındaki eşitlikçi ilişkinin, çocuklarıyla olan ilişkilerine yansıyor yansımadığı araştırıldığında ise, çocuklarına her konuda fikir soran, onların fikirlerine önem veren aile oranı % 88.7 (55 aile), sadece çocuğuna kendisi ile ilgili fikir soran aile oranı ise % 11.3 (7 aile) olarak bulunmuştur.

Benzeri bir şekilde, çocuklarına da ev işlerinde sorumluluk veren aile oranı % 80.6 (50 aile) olarak gözlenmektedir. Çocuklarının Konservatuara gitmeleri konusunda da ailelerin % 82.3'ü (51 aile) anne-baba ve çocukla birlikte, % 11.3 aile (7 Aile) de anne, % 3.2 (2 aile) de baba ve % 3.2 (2 aile) de çocuğa fikir danışmadan sadece anne-baba karar almıştır.

Bu veriler bize bale bölümü öğrencilerinin çok büyük bir kısmının ailelerinde geleneksel aile yapısı örüntülerine fazlaca yer verilmediğini göstermektedir.

Aile bireylerinin birbirlerine duygusal destek vermeleri açısından bir inceleme yapıldığında ise şu sonuçlar elde edilmiştir.

Ebeveynlerin % 79'u (49 ailede) birbirleriyle iyi anlaşmaktadırlar. % 17.7'si (11 ailede) sık

sık tartışmakta ama kısa sürede barışmaktadırlar. Ancak % 1.6 aile de (1 aile), ebeveynler her zaman kavga etmekte ve uzun süre küsmektedirler. % 1.6 (1 aile) ailede ise ebeveynler tamamen ayrı dünyalarda yaşamaktadırlar.

Aynı şekilde anne-babaların % 79'unun sorunlarını birbirleriyle paylaştıkları, % 11.3'ünün sorunlarını paylaşmadıkları (7 aile), % 9.7 ailede ise annelerin paylaştığı fakat babaların paylaşmadıkları bulunmuştur.

Annelerin % 35.5'i (22 anne) sorunlarını çocuklarıyla her zaman, % 48.4'ü (30 anne) çoğunlukla, % 16.1'i ise (10 anne) bazen paylaşmaktadırlar.

Babaların ise, ancak % 17.7'si (11 baba) sorunlarını çocuklarıyla her zaman, % 29.0'u (18 baba) çoğunlukla, % 46.8'i ise bazen paylaşmaktadırlar. % 6.5 baba (4 baba) ise sorunlarını çocuklarıyla paylaşmamaktadırlar. Görüldüğü gibi babalar annelere göre çocuklarıyla sorunlarını daha az paylaşmaktadırlar.

Ebeveynlerin çocuklarına duygusal destek verme açısından incelendiğinde şu sonuçlar elde edilmiştir.

Öğrencilerin % 53.2'si (33 öğrenci) genellikle anneleriyle, % 33.9'u (21 öğrenci) her ikisiyle de, % 6.5'i (4 öğrenci) ise babalarıyla sorunlarını paylaşmakta dertleşmektedir. % 6.5'i ise (4 öğrenci) her ikisiyle de paylaşmaktadır.

Dolayısıyla, sorunların paylaşımında öncelikle anneler tercih edilmektedir.

Ancak, yaşadıkları güzel tecrübelerini paylaşmak konusunda ise öğrencilerin % 62.9'u (39 öğrenci) ebeveynlerinin her ikisiyle de, % 24.2'si (15 öğrenci) genellikle anneleriyle, % 6.5'i babalarıyla paylaştıklarını ifade etmişlerdir. % 6.5'i (4 öğrenci) ise yine yaşadıkları güzelikleri de ebeveynleriyle paylaşmamaktadırlar.

Öğrencilerin % 74.2'si (46 öğrenci) hem anne hem de babalarıyla iyi anlaştıklarını ifade ederken, % 16.1'i (10 öğrenci) anneleriyle daha iyi anlaştıklarını ifade etmiştir. Babalarıyla daha iyi anlaştığını söyleyen öğrenci oranı % 8.1'dir (5 öğrenci). % 1.6 (1) öğrenci ise her ikisiyle de anlaşmamaktadır.

Kuşkusuz, annelerin babalara göre duygusal destek vermede önde olmaları, biraz da çocuklarıyla daha fazla vakit geçirmeleriyle ilgilidir.

Öğrencilerin % 41.9'u (26 öğrenci) en çok vakitlerini anneleriyle, % 38.7'si (24 öğrenci) her ikisiyle de, ancak % 3.2'si (2 öğrenci) babalarıyla geçirdiklerini söylemektedirler. Öğrencilerin % 16.1'i (10 öğrenci) ise her ikisiyle de yeterince beraber olamamaktadırlar.

Nitekim, öğrencilerin % 72.6'sı anne ve babaların kendileriyle yeterince ilgilendiklerini söylerken, ikinci grubu % 24.2'lik bir oranla annelerin ilgilendiğini söyleyenler oluşturmaktadır. Babasının yeterince ilgilendiğini söyleyen 1 öğrenci bulunmaktadır (% 1.6). 1 öğrenci de (% 1.6) her ikisinin de kendisiyle ilgilenmediğini ifade etmektedir.

Öğrenci ebeveynleri uyguladıkları disiplin yöntemleri açısından incelendiklerinde şu bulgular elde edilmiştir.

Öğrenci annelerinin % 91.9'u (57 anne) sevgisini ve şefkatini açıkça, % 6.5'i (4 anne) kısıtlı olarak göstermektedir. Ancak, 1 anne (% 1.6) sevgisini tamamen saklamaktadır.

Öğrenci babalarının ise % 87.1'i (54 baba) sevgisini açıkça, % 12.9'u ise (8 baba) kısıtlı göstermektedir.

Sanatsal Meslek Tercihinde Aile Atmosferinin Etkisi

Annelerin % 62.9'u (39 anne) çocuklardan herhangi bir şeyi yapmalarını istediğinde nedenini daima açıklamakta, % 33.9'u ise (21 anne) genellikle, ancak % 1.6'sı (1 anne) nadiren açıklama yapmaktadır. Hiç açıklama yapmayan anne oranı ise % 1.6'dır (1 anne).

Babalarında % 62.9'u (39 baba) çocuklarından herhangi bir şeyi yapmalarını istediğinde nedenini daima açıklamakta, % 21'i (13 baba) genellikle, % 9.7'si (6 baba) ise nadiren açıklama yapmaktadır. Nedenini açıklamayan baba oranı ise % 6.5'tir (4 baba).

Öğrenci annelerinin % 90.3'ü (56 anne) nün bilinçli otoriteyi kullandıkları tespit edilmiştir. Bu anneler çocuklarına sevgi ve şefkat ve ilgi göstermekte, olumlu pekiştirici sık sık kullanmakta, ama kesin kurallar da koymaktadırlar. Ve uyulmadığı takdirde çocuğa anlatan ve ikna etmeye çalışan ve uygun bir cezayı (telafi veya geri edimci) mutlaka uygulayan annelerdir. Annelerin % 8.1'i ise (5 anne) anlatma, ikna edici tekniklere başvurmakla birlikte kızma, bağırma, öfkelenme, küsme, menetme gibi cezalandırıcı teknikleri kullandıkları görülmektedir. Tamamen baskıcı otorite tipinde olan anne oranı ise % 6'dır (1 kişi). Örneklem grubunda çocuğun her istediğini koşulsuz yapan, ya da tam tersine ilgisiz anne modeline rastlanmamıştır.

Annelerin (% 95.2) çocuklarıyla çok yakından ilgili oldukları, merak ettikleri, onları hayata hazırlamak istedikleri görülmektedir. Ancak, çocuğa istediklerini söylemekte, yollar önermekte ve nedenini açıklamaktadırlar. Ancak, % 48.4'ü çocuğun fikirlerini dinlemekte, tercih yapmalarına ve tecrübe etmelerine izin vermektedir.

Babaların ise % 80.6'sı (50 baba) olumlu pekiştiricilere başvurarak ağırlıklı olarak bilinçli otoriteyi kullanmaktadır. % 8.1'i (5 baba) ise negatif tedbirleri uygulayan (cezalandırıcı) ama diğer taraftan anlatımcı ve ikna edici tekniklere de başvuran babalardır. Babaların da % 1.6'sı (1 kişi) tamamen baskıcı otoriteyi kullanmaktadır. Babaların da çok büyük bir kısmı (95.2) çocuklarıyla yakından ilgili olup onları hayata hazırlamak istemektedirler. Ancak çocuğun isteklerini dinleyip tercih yapmalarına ve tercih etmelerine müsaade eden baba oranı % 62.9'dur (39 baba).

Örneklem grubunda çocuğun her istediğini koşulsuz yapan ya da tam tersine hiç ilgilenmeyen baba modeline de rastlanılmamıştır.

Sonuç olarak, öğrencilerin çok büyük bir kısmı annelerini (% 85.7) ve babalarını (% 82.3) tatlı sert olarak tanımlamaktadırlar.

II.2. Örneklem Çapraz Tablolarının Değerlendirilmesi

Tablo 1 : Ailede Önemli Kararları Alan Ebeveynin Ev İşleri İle İlgili Sorumluluk Paylaşımı

Önemli Kararı alan / Ev İşlerinden Sorumlu olan	Tamamen Annem Yapar		Anne - Baba Ortak Yaparlar		Yardımcı Yapar		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Annem	4	57.14	1	14.29	2	28.57	7	11.29
Babam	3	100.00	0	0.00	0	0.00	3	4.83
Anne Baba Birlikte	18	34.62	28	53.85	6	11.54	52	83.87
Toplam	25	40.32	29	46.77	8	12.90	62	100.00

Tablo 1'deki verilere göre önemli kararları annelerin aldığını söyleyenlerin % 57.4'ü ev işlerinin de anneleri tarafından yapıldığını belirtmişlerdir. Babalarının karar aldığını söyleyenle-

rin % 100.00'de ev işlerinin yine tamamen annelerinin yaptığını söylemektedirler. Dolayısıyla, hala annelerin öncelikli olarak ev işlerinden sorumlu tutuldukları söylenebilir. Ne var ki, önemli kararları birlikte aldığını söyleyen ebeveynin (toplam örneklemin % 83.9'u) yarısından fazlası % 53.85'inin bu işlerini ortaklaşa yaptıkları görülmektedir.

Diğer verilerle karşılaştırıldığında karar almada eşlerin çok daha eşitlikçi davrandığı görülmüşken, ev işleri sorumluluğu paylaşımında bu eğilimlerin yarı yarıya düştüğü saptanmaktadır. Ancak, toplam örneklem içinde ev işi sorumluluğu paylaşımının yine de yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Annenin Çalışması ve Eşler arası Ev İşlerinde Sorumluluk Paylaşımı.

Annenin / Çalışması	Ev İşlerinde Sorumluluk Paylaşımı	Tamamen Annem Yapar		Anne-Baba Ortak Yaparlar		Yardımcı Yapar		Toplam	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Çalışan Anne		11	32.35	17	50.00	6	17.65	34	54.84
Çalışmayan Anne		14	50.00	12	42.86	2	7.14	28	45.16
Toplam		25	40.33	29	46.77	8	12.90	62	100.00

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde, ev işleri sorumluluğu paylaşımında rol oynayan etkenlerden biri annenin çalışmasıdır. Çalışan annelerin % 50.00'si ev işlerini eşleriyle paylaşmakta, % 17.65'i ise yardımcıya yaptırmaktadırlar. Çalışan annelerin ancak yaklaşık üçte biri (% 32.35) ev işlerini tamamen kendileri yapmaktadırlar. Çalışmayan annelerin ise yarısı ev işlerini tamamen kendileri yaparken yarısı da ortaklaşa (% 42) yapmakta veya yardımcıya yaptırmaktadırlar. Ancak çalışmayan annelerde dahi ev işlerini paylaşım oranı oldukça yüksektir.

Tablo 3: Çocuklarının Cinsiyete Göre Ebeveyninin Çocuklarla İlgili Konularda Son Kararı Verme Davranışı.

Cins/Karar Verme	Baba		Anne		Baba-Anne Birlikte		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kız	5	11.90	8	19.05	29	69.05	42	67.74
Erkek	2	10.00	2	10.00	16	80.00	20	32.26
Toplam	7	11.29	10	16.13	45	72.58	62	100.00

Sanatsal Meslek Tercihinde Aile Atmosferinin Etkisi

Tablo 3'deki veriler incelendiğinde her iki cinsiyette de (kızlarda % 69.05, erkeklerde % 80.00) çocuklara ait konularda anne-baba çoğunlukla birlikte karar vermektedirler. Bu durum bize ailelerin çoğunluğunda eşitlikçi bir ortamın bulunduğunu göstermektedir. Ancak, kızlarla ilgili konularda annelerin daha fazla söz sahibi olması (% 19.05) eğilimine karşın erkeklerde böyle bir farklılık görülmemektedir.

Tablo 4: Çocukların Cinsiyetine Göre Ebeveynin Fikir Sorma Davranışı.

Çocuğun Cinsiyeti / Ebeveynin Fikir Sorma Davranışı	Her Konuda Fikir Sorulur		Sadece Çocukla İlgili Konularda Fikir Sorulur		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kız	39	92.86	3	7.14	42	67.74
Erkek	16	80.00	4	20.00	20	32.26
Toplam	55	88.71	7	11.29	62	100.00

Aileler cinsiyet farkı gözetmeksizin (kızlarda % 92.86, erkeklerde % 80) her konuda çocuklarının fikrini sormaktadırlar. Bu durum bize yine ebeveynlerin çocuklarıyla da eşitlikçi bir ilişki kurduğunu göstermektedir.

Tablo 5: Çocukların Cinsiyetine Göre Ev İşlerinde Sorumluluk Verilip/Verilmediği.

Çocuğun Cinsiyeti / Ev İşlerinde Sorumluluk Verilmesi	Verilir		Verilmez		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kız	3	85.71	6	14.29	42	67.74
Erkek	14	70.00	6	30.00	20	32.26
Toplam	50	80.65	12	19.35	62	100.00

Ayrıca, Tablo 5'teki veriler incelendiğinde ailelerin cinsiyet farkı gözetmeksizin (kızların % 85.71'i, erkeklerin % 70'i) çocuklarına ev işlerinde sorumluluk verildiği görülmektedir. Bu durum yine bize örneklem grubu ebeveynin aile içi örüntülerde geleneksel olanın dışına çıkma eğilimini göstermektedir.

Tablo 6: Çocukların Cinsiyetine Göre Disiplin Uygulayan Ebeveyn.

Çocuğun Cinsiyeti	Disiplin Uygulayan Ebeveyn	Anne Uygular		Baba Uygular		Anne-Baba Birlikte Uygular		Toplam	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kız		17	40.48	8	19.05	17	40.48	42	67.74
Erkek		4	20.00	8	40.00	8	40.00	20	32.26
Toplam		21	33.88	16	25.80	25	40.32	62	100.00

Tablo 6'nın verileri incelendiğinde ebeveynlerin önemli bir kısmının çocuklar üzerinde cinsiyet farkı gözetmeksizin birlikte disiplin uyguladıkları görülmektedir (Kızların % 40.48'i, erkeklerin % 40'ında). Ancak, diğer tarafta kız çocukların annelerin (% 40.48), erkek çocukların ise babaların (% 40) daha çok disiplin uygulama eğiliminde oldukları da saptanmıştır.

Tablo 7: Çocukların Cinsiyetine Göre Annenin Kendi Sorunlarını Paylaşım Davranışı.

Çocuğun Cinsiyeti	Annenin Sorunları Paylaşımı	Her Zaman Paylaşır		Çoğunlukla Paylaşır		Bazen Paylaşır		Toplam	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kız		17	40.48	19	45.24	6	14.29	42	67.74
Erkek		5	25.00	11	55.00	4	20.00	20	32.26
Toplam		22	35.48	30	48.39	10	16.13	62	100.00

Tablo 7'nin verilerine göre öğrencilerin anneleri her zaman ve çoğunlukla olmak üzere (%85.72) cinsiyet farkı gözetmeksizin kendi sorunlarını rahatlıkla çocuklarıyla paylaşmaktadırlar.

Sanatsal Meslek Tercihinde Aile Atmosferinin Etkisi

Tablo 8: Çocukların Cinsiyetine Göre Babanın Kendi Sorunlarını Paylaşma Davranışı.

Çocuğun Cinsiyeti	Babanın Sorunları Paylaşımı	Her Zaman Paylaşır		Çoğunlukla Paylaşır		Bazen Paylaşır		Paylaşmaz		Toplam	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kız		6	14.29	13	30.95	21	50.00	2	4.76	42	67.74
Erkek		5	25.00	5	25.00	8	40.00	2	10.00	20	32.26
Toplam		11	17.74	18	29.03	29	46.77	4	6.46	62	100.00

Babalar ise cinsiyet farkı göstermeksizin (kızlarla % 50, erkek çocuklarla % 40) kendi sorunlarını nadiren (bazen) paylaşmaktadırlar. Dolayısıyla, babaların annelere göre sorunlarını çok daha zor paylaştıkları söylenebilir.

Tablo 9: Çocukların Cinsiyetlerine Göre Kendi Sorunlarını Ebeveynle Konuşma/Davranışı Paylaşma.

Çocuğun Cinsiyeti	Sorunu Paylaştığı Ebeveyn	Anne		Baba		Anne-Baba		Paylaşmam		Toplam	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kız		27	64.29	1	2.38	12	28.57	2	4.76	42	67.74
Erkek		6	30.00	3	15.00	9	45.00	2	10.00	20	32.26
Toplam		33	53.23	4	6.46	21	33.85	4	6.46	52	100.00

Tablo 9'un verilerine göre kız çocukları sorunlarını paylaşmada öncelikle annelerini (% 64.29) tercih ederken erkek çocuklarının çoğunluğu (%45) sorunlarını anne ve baba ile birlikte paylaşmaktadır. Ancak, erkek çocuklarının yine de annelerini daha fazla tercih etme eğiliminde oldukları söylenebilir. Dolayısıyla, duygusal destek vermede annelerin babalara göre daha öncelikli olduğu gözlenmektedir.

Tablo 10: Çocukların Cinsiyetlerine Göre Annenin Sevgi ve Şefkat gösterme Davranışı

Çocuğun Cinsiyeti	Annenin Sevgi Şefkatı Göst.Dav.	Saklar		Kısıtlı Gösterir		Açıkça Gösterir		Toplam	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kız		1	2.38	1	2.38	40	95.24	42	67.74
Erkek		0	0.00	3	15.00	17	85.00	20	32.26
Toplam		1	1.61	4	6.46	57	91.93	62	100.00

Tablo 10'daki verilere göre bale öğrencilerinin anneleri cinsiyet farkı gözetmeksizin (kızlarda % 95.24, erkeklerde % 85) sevgi ve şefkatlerini açıkça göstermektedirler.

Tablo 11: Çocukların Cinsiyetne Göre Babanın Sevgi ve Şefkat Gösterme Davranışı.

Çocuğun Cinsiyeti	Babanın Sevgi Şefkati Göst.Dav.	Saklar		Kısıtlı Gösterir		Açıkça Gösterir		Toplam	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kız		0	0.00	4	9.52	38	90.48	42	67.74
Erkek		0	0.00	4	20.00	16	80.00	20	32.26
Toplam		0	0.00	8	12.90	54	87.10	62	100.00

Örneklem grubunun babalarının duygusal destek verme davranışı incelendiğinde, onların da cinsiyet farkı gözetmeksizin (kızlarda % 90.48, erkeklerde % 80.00) çocuklarına sevgi ve şefkatlerini açıkça gösterme eğiliminde oldukları saptanmıştır.

Tablo 12: Çocukların Cinsiyetine Göre Annelerin Çocuk Yetiştirme Tarzı.

Çocuğun Cinsiyeti	Annenin Bakımı Tarzı	Bilinçli Otorite		Cezalandırıcı Anlatımcı		Baskıcı (Cezalandırıcı ve Anlatımsız)		Toplam	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kız		39	92.86	3	7.14	0	0.00	42	67.74
Erkek		17	85.00	2	10.00	1	5.00	20	32.26
Toplam		56	90.32	5	8.06	1	1.62	62	100.00

Tablo 12 incelendiğinde annelerin, cinsiyet farkı gözetmeksizin (kızlarda % 92.86, erkeklerde % 85) çocuklarına bilinçli otoriteyi kullandığı görülmektedir.

Tablo 13: Çocukların Cinsiyetine Göre Babaların Çocuk Bakım Tarzı.

Çocuğun Cinsiyeti	Babaların Bakımı Tarzı	Bilinçli Otorite		Cezalandırıcı Anlatımcı		Baskıcı (Cezalandırıcı ve Anlatımsız)		Toplam	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kız		34	80.95	2	4.76	6	14.29	42	67.74
Erkek		16	80.00	3	15.00	1	5.00	20	32.26
Toplam		50	80.65	5	8.06	7	11.29	62	100.00

Sanatsal Meslek Tercihinde Aile Atmosferinin Etkisi

Tablo 13'ün verilerine göre Bale öğrencilerinin babaları da cinsiyet farkı gözetmeksizin (kızlarda % 80.95, erkeklerde % 80) çocuklarına bilinçli otoriteyi kullanmaktadırlar. Ancak, öğrencilerin buna rağmen yine anneleri ile daha rahat ve kolay duygusal iletişime girdikleri görülmektedir.

Tablo 14: Babaların Çocuk Yetiştirme Tarzlarına Göre Çocuğun Sorunlarını Paylaştığı Ebeveyn.

Babaların / Çocuk Bakım Tarzı	Çocuğun Sorunlarını Paylaştığı Ebeveyn		Anne		Baba		Anne-Baba		Paylaşmam		Toplam	
			Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
			Bilinçli Otorite	25	50.00	4	8.00	19	38.00	2	4.00	50
Baskıcı (cezalandırıcı-anlatımsız)	7	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	7	11.29		
Cezalandırıcı Anlatımcı	1	20.00	0	0.00	2	40.00	2	40.00	5	8.06		
Toplam	33	53.23	4	6.46	21	33.85	4	6.46	62	100.00		

Tablo 14'deki veriler incelendiğinde örneklem grubunda babaların da genellikle bilinçli otoriteyi kullanmalarına rağmen çocukların yine de öncelikle anneleriyle (% 50'si) sorunlarını paylaşma eğiliminde oldukları görülmektedir. Ancak, % 38'inde anne ve babası ile sorunlarını paylaşmaya ilişkin bir eğilim gözlenmiştir.

Tablo 15: Cinsiyete Göre Rol Modeli Seçimi.

Çocukların Cinsiyeti	Rol Modeli Seçimi	Anne		Baba		Her ikisi de		Toplam	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
		Kız	19	45.24	9	21.43	14	33.33	42
Erkek	7	35.00	12	60.00	1	5.00	20	32.26	
Toplam	26	41.93	21	33.87	15	24.20	62	100.00	

Tablo 15'in verileri, öğrencilerin rol modellerini kendi cinsiyetlerine göre yapma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Yani, kızlar daha çok annelerine (% 45.24), erkekler de (% 60.00) daha çok babalarına benzemek istemektedirler.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Uygulamalı araştırma bulgularımızın sonuçlarına göre, Bale bölümü öğrencileri genellikle kentli aile çocuklarıdır. Böylelikle araştırmada 1.hipotezimizin doğrulandığı gözlenmektedir. Yaptığımız mülakatların sonucunda, Devlet Konservatuarının ara sıra köylerde, kasabalarda yetenekli öğrencileri bulmak için tarama yaptıklarını, ancak, buralarda ebeveynlerin bu mesleğe pek sıcak bakmadıklarını öğreniyoruz. Özellikle erkek öğrenci bulmanın hala çok daha zor olduğu ifade edilmektedir. Ailelerin önemli bir kısmı, baleyı erkeklere uygun bir dal olarak görmemektedirler ve bu eğilimin kentli ailelerin önemli bir kısmı için de geçerli olduğu söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre, Bale bölümü öğrencilerinin anne ve babalarının eğitim düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Annelerin hemen hemen yarısı, babaların ise yaklaşık üçte ikisi üniversite eğitilidir. Bu oranlar Türkiye ortalamasının oldukça üstündedir. Bu veriler bize 2. hipotezimizin de doğrulandığını göstermektedir.

Bale bölümü öğrenci annelerinin yaklaşık % 70'i çalışmış veya çalışmaktadır. Çalışan anne oranı da Türkiye ortalamasının üstündedir. Annelerin büyük bir kısmı ilmi ve teknik serbest meslek sahibi, idari personel, ticaret, satış elemanı ya da sanatçılardır. Aynı şekilde Bale bölümü öğrenci babalarının da çok büyük bir kısmı teknik, serbest meslek sahibi, sanatçı, ticaret ve satış elemanı ve ya idari personel olarak görev yapmaktadırlar.

Bu meslekler tayfı, bize öğrenci ailelerinin meslek kriteri bazında orta halli ailelerden geldiğine dair olan 3. hipotezimizin de doğrulandığını göstermektedir. Nitekim, ailelerin oturdukları semtler de, sahip oldukları mal ve mülkün dağılımları da kanaatimizi doğrular niteliktedir.

Ailelerin büyük çoğunluğunun oturduğu Bahçelievler, Emek, Beşevler ve Çankaya gibi semtler Devlet İstatistik Enstitüsü'nün kategorizasyonuna göre çoğunlukla orta halli ailelerin ikamet ettiği semtlerdir.

Aile içi ilişkiler bağlamındaki veriler ise Bale öğrencilerinin ebeveynlerin geleneksel örüntülerin dışına çıkma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Ebeveynler çocuklarına değer vermekte, ilgi göstermekte, çocuklarının ilgi ve yeteneklerine duyarlılık göstermektedirler. Eldeki verilerden Bale öğrencilerinin annelerinin de babalarının da çoğunlukla birbiriyle hem de çocuklarıyla iletişim kurabildikleri anlaşılmaktadır. Ebeveynleri genellikle çocuklarına duygusal destek rolünü verme rolünü eşit olarak paylaşmaktadırlar. Bu açıdan 4.üncü hipotezimizin de doğrulandığı görülmektedir.

Ancak, annelerin duygusal destek vermede öncelikli olduğu da gözden kaçmamaktadır. Ne var ki, bu durumun kızlarda da erkeklerde de benzer bir eğilime sahip olduğu izlenmektedir. Böylelikle, sanatsal meslek tercihinde bulunan erkek çocuklarının, annelerinden ziyade babalarından duygusal destek gördüğüne dair 5. hipotez doğrulanmamıştır.

Aile içi atmosfere ilişkin edindiğimiz bulgular şöyle özetlenebilir. Ebeveynler gerek aile içinde otorite kullanımında ve gerekse eşler arası ev işleri sorumluluğunun paylaşımında genellikle eşitlikçidir. Bu açıdan 6. ve 7. hipotezimiz de doğrulanmıştır. Ancak, özellikle ev işleri sorumluluğunun paylaşımında annelere ağırlıklı olarak görev verme eğiliminin de sürdüğü söylenebilir.

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzları incelendiğinde anne-babaların büyük bir çoğunluğunun uyguladığı sosyalizasyon teknikleri şiddet ve baskı içermemektedir, ebeveynler daha çok ikna edici, telafi edici ve geri verdirici teknikleri uygulamaktadırlar. Böylelikle, 8. hipotezin de doğrulandığı görülmektedir.

Sanatsal Meslek Tercihinde Aile Atmosferinin Etkisi

Sonuç olarak Bale öğrencilerinin ailelerinin kentli ve dolayısıyla çekirdek aile tipine sahip oldukları ve çocuklarını kente özgü değerlerle yetiştirdikleri ve meslek tercihlerinde önemli ölçüde destek verdikleri söylenebilir.

Araştırma grubunun aileleri oldukça benzer eğilimler sergileyerek homojen bir görünüm vermektedirler. Dolayısıyla, 'bale' gibi sanatsal bir mesleğin tercihinde sınıfsal pozisyonun ve sınıf endeksli kültürel örüntülerin ve bu bağlamdaki mesleki değerlerin ebeveynlerin ortak paydalarını oluşturdukları söylenebilir. Söz konusu aileler, kentli, yüksek öğrenim görmüş, kentli değerleri büyük oranda içselleştirerek ataerkil ilişkilerden daha eşitlikçi bir yapıya doğru geçiş yapabilmişlerdir.

Ancak, araştırmada ataerkil davranış örüntülerinin tamamen terk edilmediği de anlaşılmaktadır. Örneğin, çocukların sorunlarını, anne-babadan sonra ikinci derecede babalarından ziyade anneleriyle daha çok paylaştığı sonucu çıkmıştır. Bunun nedenini kültürel etkenlere bağlayabiliriz. Türkiye'de ataerkil aile ilişkileri çocuğun bakımını büyük oranda annenin üstlenmesini getirmiştir. Dolayısıyla, annenin çocuklarıyla daha çok ve daha uzun süre meşgul olmaları, çocukların sorunlarını daha çok anneleriyle paylaşmalarına yol açtığı düşünülebilir.

Bir başka açıdan bakıldığında yine Türk kültüründe erkek çocuklarının duygularını saklamaları (ağlamamak, sevgiyi göstermemek bir güçlülük göstergesi sayılmaktadır) eğiliminde bir sosyalleşme sürecinden geçtikleri bilinmektedir.

Ayrıca ev işleri sorumluluğunun paylaşımında büyük oranda eşitlikçi davranış modelinin gelişimine rağmen bu görevin ağırlıklı olarak annelere verme eğiliminin de devam etmesi, ataerkil ilişkilerin hala iz sürmekte olduğunun bir başka kanıtıdır.

Söz konusu aileler büyük oranda eşitlikçi çağdaş, modern aile yapısının örüntülerini benimseyerek ortalama bir aileden daha farklı bir yapı sergiliyor olmalarına rağmen toplumda hüküm süren ataerkil aile ilişkilerinin etkilerinden de henüz tam olarak sıyrılmış değillerdir.

KAYNAKLAR

- Champell, E. Q. (1971). Adolescent socialization. In David Goslin (Edit.), **Handbook of Socialization Theory and Research**, (pp.821-850). U.S.A: Rand Menally and Company.
- Coser, L., Rephea, A., Steffan, P.A., & Mock, S.L. (1983). **Introduction to Sociology**. USA: Harcourt Broce: Jovanovick Inc.
- Cüceloğlu, D. (1991). **İnsan ve Davranışı**, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ginzberg, E., S.W. Ginsburg, S.A. Axelrod ve J.L.Herwan (1951). **Occupational Choice: An approach to General Theory**, New York Columbia Un. Press.
- Havighurts, R. (J). (1964). Youth in exploration and man emergent. In David B. (Edit.) **Man in a Word at Work**, Boston: Houghton Mifflin.
- Kohn, M.L. (1971). Social class and parent-child relationships. In Michael Anderson (Edit.). **Sociology of the Family** (pp.323-338). Great Britain Penguin Modern Sociology Readings.
- Luckey, E. B. (1974). The family: perspectives on its role in development and choice. In Edwin Herr (Edit.). **Vocational Guidance and Human Development** (pp.203-231), Boston: Houghton Mifflin Company.
- Mc Kinley ve Gilbert D. (1964). **Social Class and Family Life**, New York: Collie Macmillan Ltd.
- Osipow, S. H. (1968). **Theories of Career Development**, U.S.A: The Menedith Corp.
- Roe, A. (1965). **The Psychology of Occupations**, U.S.A.: John Wiley and Sons Inc.
- Super, D. E. (1963). Vocational development in adolescence and early adult hood; tasks and behaviours. In D.Super, R. Starishevsky, N.Mallin, J.P.Jordan, (Eds.) **Career Development, Self Concept Theory**, (pp.79-95), USA: College Entrance Examination Board.
- Taylor, L. (1968). **Occupational Sociology**. New York: Oxford Un.Press.